

עטרת ראשינו

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אליהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצ"ללה"ה

עטרת ראשינו

ממשנתו של מרח אדמו"ר שליט"א

כחן השומר על המקדש האם מקיים מצות שמירה כשהוא ישן

כשר לשמירה, ופולגתם תליא לכאו' בספק הגיל' דאם היו עבודה הרי קטן פסול לעבודה ואם לא היו עבודה קטן כשר, ושו"ר דהאבני נור' ז"ל ב"ור"ח סי' תמ"ט אות י"א כבר העיר בזה.

והנה המנח"ח ז"ל במצוה שפ"ח אות ב' הביא דברי דבכאי שם דאכילת קדשי קדשים היא מצות עשה וכו' וכו' והוא מובא דקטן מותר להאכיל קשי קדשים חזינו אף דהיא מצות עשה מניחין לעשות לקדשים אף שחם אינם בני מצוה ואי"ם שאינן יחיבים מ"מ המצוה נתיקמה הכא בני מצוה נתיקמה אף בקטנים'.

והנה סתם לו המנח"ח ז"ל ולא ביאר כונתו ז"ל היך המצוה נתיקמה בקטנים היא לאו בני מצוה ניהו, ונלע"ז בע"ה דכונתו ז"ל דמצוה שאין תכליתה מעשה המצוה אלא התוצאה מהני נמי ע"י קטנים דט"ס נתיקמה תכלית המצוה, ולפיכך אכילת קדשים דהמצוה שדקדשיה איכלו ואין לו מצות אכילה דרמי ארקקתא דגברא וכדועת מדברי החת"ס ז"ל בתשו' אי"ה סי' קמ"ו והבית הלוי ז"ל בח"א סי' ב' אות ו' מהני נמי בקטנים, ומעתה לפי"ז ה"ה שמירת המקדש ז"ל דהמצוה אינה מעשה השמירה אלא במה שמקדש שומר, ולזה מהני נמי בקטנים כל שראוי לשומר.

ב"ה, וז"ל מהני ליישב רק קושית המנח"ח ז"ל מהו דקטנים לאו בני מצוה ניהו, אבל קושית האבני נור' ז"ל דקטנים פסולים לעבודה לכאו' לא יחייב' זו, מהו זה אינו, דהנה ה"ה ב"ינאמ' כ"ה א' ד"ה אין, כתבו בשם הרי"א ז"ל דהא דמותר לשבת בעבודה בשבת אכילת קדשי קדשים אי"ג אין שביבה בעבודה היינו משום אכילת קדשיה ז"ל צורך עבודה דתיבת ואכלו אותם אשר כופר בהם, ועי"ש. והגומרת א"י ד"ל מתעני' ז"ל ב"ה דבר, רמז דכחן שאכל קדשי קדשים ושוב נודע שהוא פסול לכאו' לעבד על איסור אכילת קדשיה אכילת קדשי קדשים חיי עבודה הם זה נכלל בכלל אה דרבינו כחן ומעתה לפי"ז מאדשכח אכילתן את הכהנים קטנים קדשי קדשים וכו' וז"ל ה"ה ח"ה דבר שהוא עבודה כל שאין המצוה רק ח"ה העבודה אלא התוצאה שבה מהני נמי בקטנים, והשתא לפי"ז גם לענין שמירת המקדש למאז ד"ל המנח"ח ז"ל דהמצוה היא התוצאה במה המקדש שומר, מהני נמי ע"י קטנים, וזה חידוש גדול.

והנה בגוף סכרת המנח"ח ז"ל הגיל', נלע"ז בע"ה לצאר בזה ראוי היטב, דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ה מביט בחוריה ז"ל שפ"ו ז"ל ה"ה ח"ה חתנים השומרים סגוד בגדי כהונה אלא מקפלין אותן ומניחין אותן כנגד ראשיהן ורובשין בגדי עצמו וישיבם על הארץ, והמל"מ

תמצית העולה מהדברים

- [א] נבמ' ילפי' דעל שמירת המקדש נעוט הכונה והלויים, ואמר' לתיבם דהכהנים היו שומרים ב' המקדש במקדש והלויים בכ"א מקומות, וחלקו רבנו בתראי ז"ל האם שמירת המקדש אית ב' גדר עבודה, דעל המנח"ח ז"ל דאיהו עבודה, דעת האבני' ז"ל דהיו עבודה.
[ב] האבני' ז"ל הוכיח מזה ד"ל בניעות הלויים עבודה שלהו היא שיהיו שומרי את המקדש, והיה מהן שוערין לפתח שערי המקדש ולהניח דלתותיו, והיה מהן משרתינו לשורר על הקרבן בכל יום, ומכ"ל עבודה שלהו שיערי המקדש ולהניח דלתותיו, והיה מהן משרתינו לשורר על הקרבן בכל יום, ודעת המנח"ח ז"ל במצוה שפ"ח אות ב' דאין בזה דבר עבודה, אבל דעת האבני נור' ז"ל בתשו' יור"ד סי' תמ"ט אות ו' דהיו עבודה וילפי' לה מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מכלי המקדש ה"ב שכו' וז"ל עבודה שלהו היא שיהיו שומרי את המקדש, והיה מהן שוערין לפתח שערי המקדש ולהניח דלתותיו, והיה מהן משרתינו לשורר על הקרבן בכל יום, ומכ"ל עבודה שלהו שיהיו שומרי את המקדש וכוח דהיו עבודה.
והנה בחקיהו ז"ל בע"ה ב' נקמ"ל.

- [א] הנה מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מכלי המקדש ה"ב שכו' וז"ל עבודה שלהו היא שיהיו שומרי את המקדש, והיה מהן שוערין לפתח שערי המקדש ולהניח דלתותיו, והיה מהן משרתינו לשורר על הקרבן בכל יום, ומכ"ל עבודה שלהו שיהיו שומרי את המקדש וכוח דהיו עבודה.
והנה בחקיהו ז"ל בע"ה ב' נקמ"ל.

- [א] הנה מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מכלי המקדש ה"ב שכו' וז"ל עבודה שלהו היא שיהיו שומרי את המקדש, והיה מהן שוערין לפתח שערי המקדש ולהניח דלתותיו, והיה מהן משרתינו לשורר על הקרבן בכל יום, ומכ"ל עבודה שלהו שיהיו שומרי את המקדש וכוח דהיו עבודה.
והנה בחקיהו ז"ל בע"ה ב' נקמ"ל.

עטרת זקנים

לקוטנים נפלאים ממותת רבו"ק מוזיקוב ז"ע

ויקה קרח בן יצחק בן קהת בן לוי וגו' (טו. טז.)

וברשי" ליקח עצמו לצד אחד, ותראה רמו, כי התיבות ליקח עצמו לצד אחד בגימטריא סטרא אחרא (עם הכולל).

2006

מה ראה קרח לחלוק, פרשת פרה אדומה ראה. (מדרש פליאה)

כי יאתא בספרים אשר קרח הלך מצד החקירה לחקור טעמי המצוות, ע"כ שאל טלית שכולה תכלת וכדומה דברים אלה, ואם אמנם שאין לחקור טעמי המצוות, רק נראה שטעותו היתה מפרה אדומה דאמר שקח' שאין רשות להרהר, ומהוה שאין רשות להרהר על טעמי הפרה מכלל דבכל המצוות מותר לחקור אחרי טעמי המצוות ויכול לילך ולחקור בחקירות, וזהו פרשת פרה אדומה ראה'.

[בהמשך דבריו: והנה בעוה"ז אנו רואים שכל מי שלומד תנ"ך הרבה נזקק בו צד מניות, וכמו שפירש"י על מנוע בניכם מן החגיגין, ועי"ם צ"ח מה שצחק ע"ז עוד בימיו, ועל אחת כמה וכמה בעוה"ז בזמננו שהצליח מעשה שטן בזה ללמד נערי בני תנ"ך ועי"ז מנעו מללמוד דברי תלמוד המאירים עינים ומודיעים משיולש תורה בדרך הטוב, וזה 'מה ראה לחלוק, ראה שלשלת גדולה' היינו שהביט ולמד הרבה בתנ"ך הנקרא שלשלת, כשאתו "אורייתא תלמיא" שהוא משולש ונראה כשכלול, וע"י שהיה מסוק תמיד בהאי שלשלת בלבד יומם וליילה עי"ז נזקק לחקור טעמי מצוות ולחלוק על מרעיה'.]

2006

האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף. (טו. טז.)

ותראה רמו כי התיבות 'איש אחד' (עם ב' תיבות) בגימטריא 'זהו קרח'.

2006

ודתן ואבירים יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם, יחרי בפירושו שהיו להם בנים.

וגדרי דף ז' [צ"ב] ברין ד"ה שנאמר כי מתו כל האנשים וכו', וכתב שם הר"ן דאין לומר שנתקמו, דהא כתיב 'העני האנשים היום נתקו', וגו', וליכא למימר משום שלא היו להם בנים נקראו מתים, דאם כן אין אמר לו שוב מצוימה, וכי מפני שלא היו להם בנים לא היו נקראו מתים. ופלא בעיני למה צריך הר"ן לומר סבא, אלא מקרא מלא דיברי הכתוב שפרשת קרח: 'ודתן ואבירים יצאו נצבים פתח אהליהם וכו' ובניהם וטפם', יחרי בפירושו שהיו להם בנים.

ואולי אין כל כך ראה מזה, שאיכא למימר שאז בעת שאמר הקב"ה למשה 'שמו מצוימה' לא היה להם עינין בנים רק אחי נולדו להם, ודוחק. שוב ראיתי שהר"ש ז"ל פירק ט' דנדרים [בפירושו סד, ב] הוכיח באתם מאהי קרא שיש להם בנים. אכן להר"ן צריך לומר שאין כל כך ראה מפקוס זה ככ"ל, כן הוכיח מסבא כנ"ל.

(תמונה גנוזה, הקדמת הרמ"ד לספר עטרי')

2006

ונחשב לכם לתועלתם כדון מן הגורן וכמלאהו מן היקב (כ. ח).

י"ל שהתורה מלמדת אותנו גודל כח התפילה, כי אז"ל שלשה מפתחות ביד הקב"ה בלבד, והם: פירסה יולדת ותיחה כידוע, הנרמו בתיבת 'מפתח' ר"ת תליחת מתיים פירסה ח"יים. והנה אותו של תחית המתיים פתח לעתיד אבל אותו של פירסה ח"יים צריכים בלתי דור ודור, ויש כן ביד ישראל ע"י תפלתם לפתוח אותם שיערים, אי שנתן ביד הקב"ה לבד.

יודוע מדברי המדרש שפסוק ויקחו לי תרומה - לרומם אותי בתפלתכם. גם רמזנו שם תרומה 'תרומה' עולה קול תפלה. והוא: 'ונחשב לכם תרומתכם', היינו תפילה שלכם תהא חשובה מאד, כי כוחה לפתוח שיערים שפתח ביד הקב"ה לבד, והוא 'כדון מן הגורן' הוא מפתח הפירסה... 'ונמלאה מן היקב' רמז על יולדת ע"ד שכתוב 'ועצמים בטבס הלאה', והישועה אל היולדת באת מן השם של יעננו ביום קדראנו, ר"ת יב"ק כידוע עלנות בעת צרה, והוא: 'מלאה מן היקב' אשר מפתח היולדת ג"כ נפתח ע"י תפילה, (אמרי בעם)

עטרת זהב

פרקי הגות ומחשבה בפרשה

♦ הרב אהרן רנניצר ♦

האם אני בובה על חוט - קנאה לטוב ולמוטב

לדורות ויש בהם "הכתר והכבוד לחי עולמים". בשני המציאות האדם הוא כלי ואמצעי נפלא לראשית המעלה העליונה של כבוד ה' שבעבורו הוא בא לעולם ולצורך כך נתנו ה' בכלים ובשכל משתמש בו לעשות רצון קונו למלאות שילוחותיו ולא תפקיד חברו.

זה היה טענת קרח בקנתו במשה ואהרן, גם הוא בא משבט לוי, שהם מורמים מעם ביתרון יחסי, ומעט התנשאות מותר להם אבל לא להמשיך ולהתרברב בהם עוד יותר, לשאת בתפקידים המרכזיים בהחלטה משל עצמו.

בכך יתרוץ לנו שני הצדדים משמה רבינו מציג את העתיד לקרות. **אם כמות כל האדם ימותון אלה. ואם בריאה יבא ה'.** נשאלת השאלה מדוע היה מוכרח שימותו, והשאלה היתה רק כיצד ימותו וכי משה רבינו מהימנא חיפש מקום להיפטר מבעלי דבבו בצורה של מיתה וודאית, הרי משה רבינו הוא העניו מכל אדם וראוי היה לו להתפלל עליהם שיחזרו בתשובה ולחוס עליהם שלא ימותו?

אלא שיעד משה רבינו שמוכרח שיתרבה כבוד ה' מכל אדם. ולכן בטענת הקנאה היתה בהם, שלא השלימו עם תפקידם שכבר יש להם בחייהם שהיה היו בתפקיד מוכבז מאוד "מטועני הארון היו" ורצו יותר מכך, מזה הבין בהם, שלא השלימו עם תפקידם שכבר יש להם בחייהם שהיה היו בתפקיד מוכבז מאוד אפשר שימשו כסימן לדורות על עצם המריבה בצדיקים שלחישתן לחיית שרף. ולזה מוכרח לכל הפחות להיות שימותו, כמות כל האדם. אולם ביתר יגדל בהם כבוד ה', כשבריאית מיוחדת יבא ה' שאז חוץ מעצם ההוכחה שלענן לצדיקים הוא סכנת מוות, יהא להם בזה תפקיד נוסף שיהיה כאן אות והוכחה שלא מליבו בזה תפקיד השררה, אלא מפי הגבורה היתה זאת.

מעל הצומח. כך היה צריך להיות בחכמה שיהיה הבדל חד וברור ביתרון מוכח. אך במציאות אנו רואים שמעלת החכמה יכולה היא שתתחלף כמו כל שאר המעלות הנמצאות באדם, כלומר: אם יום אחד גם השני יתמיד בלימודי החכמה, גם הוא יהיה חכם וזה מסוג התארים שיתחלפו בין בני אדם, כפי משאת ההשקעה שלהם, אבל אינו מהות יצוקה וברורה שאינו מתחלפת באחר כמו שבעל חי אינו יכול להתחלף עם האדם. אם כך נרצה

כדי להבין תורף דברי הישמח משה נביא כאן רעיון עמוק שכתב המכתב מאליהו שאם נבין אותו הם יהיו נקודות מפתח להבנת תמיהות רבות בהשקפת היהדות בחייו. כפי שמגדיר הרב דסלר זצ"ל שהבנה זו תפתח לנו שער רחב להבין כמה וכמה דברים שהיו עמומים ומפורפלים בעיני גזירי ובחירה.

האדם הוא ככלי למילוי תכלית כבוד ה'. משפט תוכן חיי האדם נתון לשבט ולחט. למשל: בריה נידון האדם על עתידו אם יזכה לחיים או מוות. אם בדין או ברחמים. גם בעצם הקביעה יתחלק לב' בחינות, אם יזכה מצד עצמו או מצד אחרים, כלומר אפשר שמצד עצמו לא היה זוכה, אלא משום שהוא ראוי לאחרים הוא נידון להמשך החיים. אבל גם כשמדובר מצד אחרים, אין זה מצביע על ריבוי זכויותיו המוענקות לאחרים, אלא שבצד חיי הוא תועלת ככלי לאחרים אם לטוב או למוטב. מה שנקרא רבים צריכים לו.

הסבר הדברים יוסבר כדלהלן: כל מה שבא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, מכל דבר צריך לצאת קידוש השם והתרבות כבוד שמים. פעמים יבוא על ידי ההטבות שהאדם מקבל תמורת הנתיבות הישרות ומה צומח כבוד ה' שממנו לומדים שאר האנשים להתחדש כמותו. לפעמים הוא בהיפך, על ידי סביבת האדם למידה מאורחותיו הרעים כיצד לא לתלות, ופעמים מהעונש המופרסם שמקבל הבן בליעל מתרבה כבוד ה' כמו ענין נדב ואביהוא, המקושש בעיני, מרגלים, קרח ועדתו. שמשופר מהם

זאת, נוכח לראות את טוב הקנאה שבה ניתן לתקל את הקנאה ולהשתמש בה כמפץ פנימי מדיק שעוזר לנו להכווין את עצמנו אל עבר הדברים אליהם אנו משתוקקים בסתר ליבנו.

הרבה אנשים מכחישים את קנאתם, כי לאף אחד לא נעים להודות שהוא קנאי, אבל להתעלם מהקנאה או להדחיק אותה תהיה טעות חמורה, כי מאותו רגע אנחנו סוטים מלבנות את עצמנו ועוברים לחבלה באחר. ההדחקה הזו תעלה לנו ביוקף כיון שמכאן ואילך היא רק תרחיק אותנו ממה שאנו רוצים. הנקודה שחשוב להבין מכך היא שתמיד נפגה את הקנאה כלפי אנשים שאנו מקטלגים כשונים לנו. באנשים איתם אנו חשים בתחרות (באופן לא מודע) ורוצים לשמור את דינו על העליונה מולם. להיות ערים לקנאה ולבדוק האם אני יכול בכישרונתי להעפיל לגדולות יותר ממה שאני כעת, ויתכן שזה מתנת שמים עבורנו, האות שנתגלה בעבורנו לדעת לאן לשאוף.

הישמח משה מקשה, שמתחילת טענת קרח רב לכם, משמע שמעט התנשאות מותר להם. אולם בהמשך הוא אומר כי כל העדה כולם קדושים ומדוע התנשאו על קהל ה' משמע שאין שום אפשרות להתנשאות מעל כולם?

ומבאר לנו באמצעות ויכוח הכוזרי עם החבר, ששואל אותו מי הוא הגדול יותר בדרגה מהמדינה, שהרי יש ארבעה בעלי דרגה בבריאיה האחד הוא הדומם ומעליו הצומח ומעליו הוא החי ועליו הוא האדם. האם יש עוד סוג דרגה בבריאיה שמתעלה על ארבעתם?

ומשיב לו שבעל החכמה עולה עליהם, כלומר האדם השכלתני המלא את רוחו בדברי חכמה, שאז הוא עולה על האדם הפשוט. אולם ההבדל מתוכנן עמו לומר שזה אינו מעלה יתירה. כי ערך גבוה ונעלה יותר מוכרח שיהיה משקל אחד מעל, כמו שברור ומוצק שהחי הוא בעמלה מובהקת

בעמדנו לפרוס את אחד הבעיות הטעונות, שכמעט ואין אחד מאתנו שלא נתקל בה בחייו. מן הראוי יהיה קודם התייחס למילת ה'קנאה' שמשמעו אי הסכמה למצב קיים. נקדים לומר שקנאה וקנאות חד הם. קנאה לאדם אחר או קנאה באחר.

יש מצב שקנאה לאדם אחר כמו בעל לאשה סוטה. המקנא אתה לי. או קנאות דקדושה כמו של פנחס וכדו'. ויש קנאה באחר על יתרונו הכולל מבעמדו ובהצלחתו. שהמכנה המשותף הוא אי קבלת מצב קיים. אך בעוד הקנאות הוא ביטוי גלוי לעזות דקדושה כלפי אחר שהעז להמרות את דבר ה'. קנאה באחר לעומת זאת, הוא ביטוי מחתרתי לגרימת חבלה בקידום מעמדו של הקנאות. פעמים היא מתעטפת באיציטלה של קנאות ופעמים בולטת בוטה בהצלחותיו של האחר הדומה לי. מאחר והוא בבוהא של עצמנו ומזכירה לנו עד כמה איננו מקבלים את עצמנו מבעמדו הנוכחי. קנאה תמיד מעידה על חוסר ערך מסוים, ואולי גם על תחושת נחיתות סמויה, לכן הפתרון העמוק תמיד יהיה בעבודה יסודית על הדימוי העצמי שלי ולהניח למושא הקנאה. הבה ננסה להבין למה אנו חייבים ציורים תחרותיים? והאם באמת יש לנו את הצורך בתחרות מוחצן, ואם יש לנו בכלל במה להרגיש עליונות זה מעל זה?

הנקודה המרכזית שחשוב להבין היא, שקנאה כמו כל רגש אחר היא לא דבר שקורה לנו, אלא משהו שאנו מייצרים על ידי תהליכי חשיבת פנימיים. בדיקו מהסיבה הזו, בהחלט שיש לנו שליטה מלאה עליה, ברגע שאנו מבינים את המנגנון שמיציר אותה.

קנאה לא מתחרשת כל פעם שלאחר יש יתרון עליו, אלא רק כאשר יש לו יתרון שאנו בעצמנו חושקים בו. כשיש לאחר מיומנות או תכונה שאנחנו היינו רוצים שתהיה לנו. כשיש לו הישג, רכוש או מעמד שאנחנו בעצמנו כמהים אליו, שם מסתתר פוטנציאל לקנאה. ברגע שמבינים

עטרת פז

מחשבת המוסר

♦ הרב יצחק רייך ♦

קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו

מה אנו יכולים ללמוד למעשה מפ' קרח כדי לא לחזור על טעותו.

ת"ח שוחח עם החזו"א ושאל אותו אודות מאורעות השואה הנוראה כיצד ניתן להבין הנהגה זו של הרבש"ע. ענה לו החזו"א מעשה באדם שקנה ארון חדש לביתו, אבל כשהגיע הארון התברר שהוא גדול בסנטימטר אחד בודד מפתח הדלת. מה יקרה בכזה מקרה, שאל החזו"ן איש, האם רק סנטימטר אחד מהארון לא ייכנס דרך הדלת, או שהארון כולו יישאר בחוץ ולא יוכל להיכנס? התשובה היא כמובן שהארון כולו יישאר בחוץ. "השואה גדולה מכדי להיכנס ליכולת ההבנה שלי", הסביר החזו"ן איש בטוב טעם, "ומאחר ואני לא יכול להבין את כל ההיקף שלה, אני גם לא מנסה... ואני גם לא מבין חלק קטן ממנה אפילו לא חלק קטן מאוד. הארון כולו נשאר בחוץ!".

קורח ועדתו שבאו להלין על משה רבינו, ידעו טוב מאוד שהם לא מסוגלים להגיע לדרגתו ולהכיל את כל הגדלות שלו. הרי בעיניהם ראו שהוא קורע את הים והופך את האור לדם, בעיניהם ראו אותו צועק אל ה' ומשליך עץ אל המים כדי שימתקו המים, באוניהם הם שמעו אותו משה שירד מן המשימים ולמחרת היו איתו כן ראו שכדברי כן בהי. משה האיש עניו מכל האדם, שכינה מדברת מגרונו בכל עת שירצה... אלא מה? הם חשבו שחלק מפעולותיו הם כן מבינים, ולכן יש בכוחם לחלוק עליו ולדרוש 'צדק'. הם טעו להאמין שבנושא הזה של 'מינוי מקובלים', הם מצליחים לרדת לסוף דעתו, ולכן גם הם יכולים להציג גישה אחרת ומתנגדת למעשיו. לו חכמו ישכילו זאת, ויבינו שארון שלא נכנס כולו, לא ייכנס, גם לא מקצתו, ושכמדברים על אמונה בה' ובמשה עבדו, אין מקום בכלל למחשבות מהסוג הזה. אנשים קטנים שופטים בעיניהם "אנשים גדולים". אכן בעינים של קטנים, הגדולים נראים קטנים.

לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

♦ הרב נדב כנגד ♦

"ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים"

פרש"י - למה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות, אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבא כמו שמצינו בעזריהו "והצרעת זרחה במצחו", ע"ל. ונראה לומר טעם בזה, אמאי זוקא המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבוא, והוא ע"פ הא דאיתא בגמ' ערכין טז. על שבעה דברים נגעים באים וכו' על גסות הרוח דכתיב "ובחזקותו גבה לבו עד להשחית וימעול מעל בה' אלוקיו וגו' והצרעת זרחה במצחו", ע"כ. הרי מבואר כי עזריהו, שממנו הביא רש"י ראייה לדבריו על המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבוא, שורש חטאו היה גסות הרוח. והנה איתא בגמ' סוטה ה. א"ר אלעזר כל אדם שיש גסות הרוח ראו לגדעו כאשירה, כתיב הכא ורמי הקומה גדועים, וכתיב התם ואשריהם תגדעו, ע"כ. א"כ נמצא כי מדין "ובערת הרע מקרבך" ראוי מי שיש בו גסות הרוח להתבער מן העולם כאשירה של ע"ז, לכן המעורר על הכהונה ששורש חטאו גסות הרוח, ממהרת פורענותו לבא.

הנה, אין זה המקום היחיד בו נרמזה הפורענות ע"י השקד, הלא בירמיה (א' פ"א) כתיב "ויהי דבר ה' אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר מקל שדך אני ראה. ויאמר ה' אלי היטבת לראות כי שקד אני על דברי לעשות", פרש"י - השקד הזה הוא משהו הרוציא פרח קודם לכל האילנות אף אני ממהר לעשות דברי, ע"כ. וצריך ליתן הדעת, האם יש טעם במה שבחר הקב"ה לסמל הפורענות דוקא ע"י פרח, שלכאו"ה היה ראוי למצוא דבר אחר המרמז פורענות מאשר פרח שהוא לכאו"ה מסמל ההיפך הגמור.

והנראה לחדש שמעבר למה שמסמל השקד מהירות הפורענות נרמז בו דבר נוסף ויסודי במידת הפורענות. דאיתא בבראשית רבה (ט) על הפס' "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" אמר ר' שמעון בר אבא הנה טוב מאוד זו מידת הטוב, והנה טוב מאוד זו מידת הפורענות. ומקשינן התם - וכי מידת הפורענות טובה היא, ופריק - אלא שקד אין להביאה, ע"כ. ומבואר כי בתוך מידת הפורענות מתגלה מידת טובו של הקב"ה ע"י ששוקד כיצד להביאה, דהינו בצורה משוגעת לכל אחד ואחד לפי כוחו ויכולתו. ונראה כי אף שקידה זו - טובו האין סופי של הקב"ה המתגלה בתוך מידת הפורענות, רמזה היא בפרח שקד, שעל אף כי ממהרת הפורענות לבא, מלואה היא בשיקדה אין להביאה, לכל אחד ואחד בהשגחה לפי כוחו, וע"י ראמר "והנה טוב מאוד".

ועתה מצאתי להמליץ (ירמיה ט) שביאר ענין זה, כי יש פורענות הבאה בהסתר פנים, אמנם יש פורענות הבאה ע"י שיקדה דהינו בהשגחה, וז"ל ולפעמים יביא הרע בהשגחה ולמעלה מדרך הטבע וכו' ר"ל שוקד אני על דברי אין להוציאם אל הפועל ולעשותו דרך השגחה, ע"כ. ומבואר כי הסימן לדבר הוא, שכאשר הרע מגיע בצורה שונה ומשונה מדרך הטבע, אין זה כי אם מחמת כי הרע מושגח ע"י הקב"ה ולא ח"ו בצורה של הסתרת פנים. והוסיף שם כי נרמז זה על דרך הדרוש בדבריו של הקב"ה לירמיה הנביא "היטבת לראות" ר"ל השיקדה הזאת היא לטובת ישראל והצלחתם (כ"ד סח"ז ל' גיעו ליושנתם), ודברי המדרש הנ"ל הם ממש תנא המסייע לדבריו. והראוני לדברי היערות דבש (ד"א) שביאר ע"פ יסוד זה דברי הגמ' ברכות ז. דודו אמר 'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו', כי מתחילה היה כבוד כי באה עליו פורענות בצורה של הסתר פנים ובדרך הטבע ובודאי ירדוף אחריו עבד או ממזר, ורק שראה שבנו הוא שרודף אחריו, והרי זה שלא כדרך הטבע, א"כ ודאי שפורענות זו באה בדרך המושגחת ועל כן אמר 'מזמור לדוד'.

עטרת המקרא

באורים בפרשה בדרך הפשט

הרב מנחם כץ ♦

דימוע בתרומה

א. במשנה תרומות (ד,ו), כתוב, ר' אליעזר אומר תרומה עולה באחד זומא, רבי יהושע אומר במאה ועוד. ולמדו כן מפרשיתנו. מכל חלבו את מקדשו ממנו, ודבר שאתה תורם ממנו (היינו תרומת מעשר שהוא אחד ממאה) שאם נכל לתוכו מקדשו (אוסר כל התערובת), אבל בנפל ליותר ממאה הי"ז מתבטל (וכתבו התוס' בי"ג נג דקרא אסמכתא. אמנם מדברי רש"י מנחות עז: ותורה ד. משמע דהוא דאורייתא). ויש להעיר, דלכאורה באופן שנפל לפחות ממאה א"ז מקדש את התערובת, אלא דלא נבטל, (וחמרי משא איסורי דבטלי לח בתיא), וא"כ למה קרי ליה **מקדשו**.

והביאור בזה הוא שברין דימוע מלבד מה שלא נבטלה התרומה, עוד נאמר שהתרומה אוסרת את החולין כטבל עולה הפרשה, שכולה אסור מחמת דפתיכא ביה תרומה. ע"י נדה ז. טבל פתיכא ביה תרומה, (וע"י ר"ן גרודים פד). וז"ל התוס' נדה מז. ד"ה אתי דימוע דרבנו ומפסקי הנה דרבנו, מכאן מביא ריב"א ראה התרומה בטלה ברוב דאורייתא ודרשא אסמכתא בעלמא הוא, ומיהו ראייה דהכא י"ל דלדות לעולם מדאורייתא הכל נאסר

עטרת הפסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

הרב אברהם יצחק כהן ♦

טלית שכולה תכלת - פרשת קרח בא"י שלח בחו"ל

הסגולה יש בה הוראה ותזכורת לאדם כיצד להתנהג וכדת מה לעשות, דמה שכתוב בתורה "וראייתם אותה וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אותם" סגולה והוראה יש בה. כן כתב הרמב"ם בצטטו מאמר הג"ל הוסיף בזה הל"י הפליג ומזוה וס"ת סוף פ"ו: "מוחק הוא שלא יחטא שרשי יש לו מזכירי רבים והן המלאכים שמצילים אותו מלחטואו שנאמר... והטור (ס"ו ט"ז) כותב המצוה לילך בטלית מצויצת בכל היום "כי עיקר מצוה על זכירת המצות, ובכל שעה ובכל רגע צריך לך, ודומה ללבד כאדם המזהיר להביריו על ענין אחד שקשור קשר באזורו כדי שיזכרו, וע"כ יש בה ה' קשרים כנגד ה' חומשי תורה דו' כנפים שבכל צד שיפנה יזכור".

עלינו לשבח לאדון הכל על מצוה זו ולשוש ולשמח בה, כמו שכתב הרבי רבי אלימלך מליזענסק ז"ע בצעטל קטן שלו (אות ט') ויגיל את עצמו תיכף ומיד כשיעבור משנתו, יאמר מודה אני לפניך מלך חי וקים וכי ויאמר אפילו בלשון אשכנז לבב שמח: ברוך קב עליון אשר נתן לי מצות ציצית אלה אשר עני מסובב בהן, ומצות טלית ידים שחרית להעביר רוח רעה והקליפה הקשה מעל שתי ידיים שלי, ויראה שיהיה לבו מלא שמחה באמרו "כיל" (ואכ"מ להרחיב אודות החיוב ע"פ האריזל לשכב גם בלילה בטלית קטן וגודל השמירה שבמראה עמה).

ידוע ומקראי קודש שהוראתו וכן כוחה להשפיע וסגולתה להוסיף כח ואומץ לאדם להזהר ולחישמר בקדושה של מעלה ולא לתור אחרי הרחוק הלב ומראית העיניים, וכן ידוע הסיפור מחז"ל אשר ע"י ראיית הציצית ניגול האדם מעבירות אלו, וזה לשון רבינו מאיר ז"ע בספרו "אמרי נועם" (תנא ד'): "ונה ענין צרכי האדם נחלקים על ארבעה דברים אשר הוא מוכרח לעשות בהם, והמה אכילה ושתייה ושינה וקיום המין שהוא תאות המגשגש. אמנם בכל אלו צריך ליהרהר מאוד שלא לצאת חוץ לגבול, רק לעשות ההכרח לבד ולא יותר. וזהו ענין מצות ציצית, שהוא תוספת על הגבד מן מותרות, וכמ"ש (ויקרא י"ג א) ויקחני בציצית ראשי, הם העשרות שהם מותרות. ועל ידי מצוה זו ניצל ממתורת התאות. וכמ"ש וראיתם אותה ולא תתורו, שהוא לשון מותרות. וזה גדלים תעשה לך על ארבע כנפות, היינו, שעל ידי מצות ציצית נמצא מותרות התאוה המגשגש, ארבעה דברים שהם אכילה ושתייה ושינה ומשגשג.

עוד רמז נפלא כתב לבאר "הנה אמרו חז"ל (מנחות מד.) באחד שרצה לעשות עבירה חלילה, וטפחו ארבעה ציציות על פניו, והיה נראה לו כעדים, והפריש עצמו מהעבירה. ולהבין מדוע דוקא מצוה זו הגינה עליו מלעבור על זנות, הוא לאשר אצל חם נאמר וירא את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ. ויקחו שם ויתא את השמלה כו' וערות ושינה לא יראו. ומה זכו ישראל למצות ציצית, כמבואר במדרש חז"ל, על כן מסוגלת זו המצוה אל גדר הערה שלא לפגום בחינת צדיק יסוד עולם. ולאשר מצרים הוא בנו של חם, על כן נקרא ערות מצרים. וזרע ישראל בני שם יצאו בכח מצות ציצית, כמבואר ברש"י ז"ל פרשת שלח, כי ציצית הוא לשון מוצץ, אשר בכח זה מוציא הני"ק לתקן ערות הארץ. ולזה ציצית עולה ת"ר, להוציא ת"ר אלף נשמות ישראל שהוא קומת כללות הקדושה". (אמרי נועם יהור)

עטרת ודיבון

תחקירים בפרשת השבוע

הרב נתנאל קצבורג ♦

ולא יהיה קכרם וכעתו כאשר דבר ה' ביד משה לו. ואתא בגמ' סנהדרין קי. ויקם משה וילך אל דתן ואבירים. אמר ריש לקיש, מכאן שאין מחזיקין במחלוקת. דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה קכרם וכעתו. ונחלקו האשונים בדברי הגמ' אם זהו לאו גמור או לא. והח"ח במנין הלאוין מביא דברי הסמ"ג בלאו קנז שכתב, דלמ"ד דזהו עושק זהו גזל דחשיב ללאו דלא תעשוק ולא תגזול כלאו אחד, וממילא בעינין דלמנות במנין הלאוין הלאו דולא יהיה קכרם. עוד הביא שם דברי רבינו יונה בשער השבוע שער ג' אות נח. שנראה מדבריו דהוא לאו ככל הלאוין.

אמנם הרמב"ם בספר המצוות שורש ח כתב ז"ל וכן אמרו ולא יהיה קכרם וכעתו הוא שלילה. ובארו החכמים שהוא שלילה [שלילה הכוונה שהתורה לא באה לומר על דבר שהוא אסור ללמד ידיעה כלשהי]. ופירושו ענינו ואמרו, שהוא יתעלה ספר לנו שכל מי שיחלוק על הכוונה ויעורר בה, לא יחול בו מה שהגיע קכרם וכעתו מן הבלעיה והשפיה, אבל אמנם יהיה ענשו כאשר דבר י"י ביד משה, רצה לומר בצערת, והוא אמרו ית' אליו הבא נא ירך בחיך. והביאו ראה במה שקרה בעוזה מלך יהודה. ואף על פי שמצאנו להם לשון אחר בגמ' סנהדרין, והוא אמרם ז"ל כל המחזיק במחלוקת עובר בלא תעשה שנאמר ולא יהיה קכרם וכעתו, וזה על צד האסמכתא, לא שיהיה פטויה דקרא בכונה הזאת. ואולם האזהרה על זה הוא נכלל תחת לאו שני כמו שאבאר במקומו (פ"ת מה). והרמב"ן בהשגות שם מסכים עם עצם דברי הרמב"ם שדברי הגמ' בסנהדרין הם ע"ד תוכחה, אמנם דעתו דיש בפסוק זה איסור גמור לחלוק על הכוונה ז"ל שם, וזה (היינו פירושו של הרמב"ם ה"ל) ודאי אינו פטויה דקרא, ולא מדרש עיקרי לרבותינו. אבל פטויה הכתוב ועיקרו שצוה ברקועי פחים צפוי למזבח זכרון לבני ישראל בדרים, שלא יקרב איש זר להקטיר ולהקריב קרבן, ושלא יחלוק גם כן שום אדם על כוונת הארון לאמר כי לא היתה מאת יי'. ושני אלה עם היותם אמורים בדרך הזכרון הם מניעות. וכדעת הרמב"ן בכתבו"ל וכתבו"ל היראים והסמ"ק.

אמנם איסור המחלוקת כתב הרמב"ם דילפינן מלאו דלא תתגודדו (וכמו שציין ברשימים ה"ל). וכך כתב בספר המצוות ל"ת מה, והנה אמרו (במכות ג. א.) שבכלל לאו זה גם כן האזהרה מחילוק בתי דיני העיר במנהגיהם וחילוף בקבוצים, ואמרו לא תתגודדו לא דעניי אגודות אגודות. אבל גופיה דקרא הנה הוא כמו שבאור ואמרו לא תעשו חבורה על זמתי, זהו הוא כמו דרש. וכן אמרם (פמדרין ק) המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה קכרם וכעתו הוא גם כן על צד הדרש. ובפ"ב מהל' ע"ז ה"ד כתב, ובכלל אזהרה זו על שני בתי דיני בעיר אחת זה נוהג כמנהג זה זה נוהג כמנהג אחר, שדבר זה גורם למחלוקות גדולות שנאמר לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות. וכן מבואר גם בלשון בתשובה (ס"י קכט), אבל אסור להם מענין אחר משום לא תתגודדו משום לא תעשו אגודות אגודות, אלא כך חייבים כל בית ישראל הנקראין בשם יעקב המחזיקים בדת משה רבינו ז"ה, להיות כל עדה וקהל מישראל אגודה אחת, ולא תהיה ביניהם מחלוקת בשום דבר בעולם. ואתם חכמים ונובנים ויודעים היו עונש המחלוקת וכמה רעות גורמות. ומבואר מכל הלשונות הנ"ל דדעת הרמב"ם דיסוד איסור לא תתגודדו הוא משום איסור מחלוקת.

אמנם שאר הראשונים ביבמות שם כתבו, דטעם איסור דלא תתגודדו הוא משום שנתיבת התורה כבי תורות. ויש נפק"מ בדבר. דהנה בדין ב' בתי דינים באותה העיר אם יש בזה משום לא תתגודדו, לפי"ד נחלקו בזה אב"י ורבא בסוגיא שם, דלאביי אסור ולרבא מותר. וא"כ נמצא שהרמב"ם שפסק לאיסורא כב"ל, פסק כאב"י ודלא כרבא. וזה צ"ע כמובן [וע"י כ"ס"מ ולח"מ שם]. וכתב בשו"ת אהלי תם (לרבינו ת"ר יחיא סי' קע) דיסוד מחלוקתם הוא בטעם האיסור דלא תתגודדו; דעת אב"י דיסוד האיסור הוא מפני המחלוקת, ולכן גם בב' בתי דינים בעיר אחת שייך האי אסורא. ואילו דעת רבא, דהאיסור הוא מפני שנראית התורה כבי תורות, וזה שייך רק בב"ד שנחלק לשניים, אבל שני בתי דינים אפילו שהם בעיר אחת לא שייך בהו האי אסורא. וכתב באהלי תם שם, דסבר הרמב"ם דמשמעות האיסור דלא תתגודדו משמע טפי דיסוד האיסור הוא משום המחלוקת ולכן פסק בזה כאב"י, וזהו מה שהרמב"ם ביאר בדבריו בהלכה שטעם האיסור דלא תתגודדו הוא מפני המחלוקת דהוה טעמו לפסוק כאב"י.

וע"י בשו"ת משיב דבר ח"א סי' ז' שפירש דברי הגמ' להיפך ממש. והיינו דאב"י ס"ל דהאיסור הוא משום שלא ייראה כבי תורות ולכן אסור אף בב' ב"ד בעיר אחת. ואילו רבא ס"ל דבב' בתי דינים בעיר אחת מתלא תליא באיזה עניין מדובר; דגבי מדיד איסורא ס"ל לרבא דלא תליא בזה כלל איסור דל"ת אלא הוא תליא בדין אחרי רבים להטות, ורק גבי מנהג בזה אמרינן דאיכא משום לא תתגודדו מפני המחלוקת. ועיקר פלוגתתם, דאב"י ס"ל דהוא לאו האיסור הוא משום ב' תורות לא נאמר איסור זה במנהג אלא רק בדבר איסור ממש ורבא דס"ל דהוא משום המחלוקת גם במנהג אסור. [ונבדוק זה [אם יש לא תתגודדו בדבר שהוא רק מנהג, העמיד בשיד תמוך ח"ב מערכת הלמד' אות עט מערכת מול מערכת בראשונים ואחרונים].

הרה"ק רבי אברהם המגיד מטריסק זי"ע

בעל 'מגן אברהם' - מאה ושלושים להסתלקותו - ב' תמוז תרמ"ט

חכמים היזהרו בדבריהם / סיפור

בני בלעיל שפלים ונבזים הלשינו בפני השלטון הסובייטי הנדקשה על המגיד מטריסק, כביכול מסית הוא את שומעיו לקחונג המלוכה והממשלה, ואף הביאו הוכחה לדבריהם מכך שהוא מוסיף בנוסח של הקדיש לאמר: "ויצמח פורקניה ויקרב קץ" משיחיה" - כמנהג החסידים ובתוספת תיבת "קץ" כמנהג אבותינו הקדושים לביט טשערנאביל, ומאכן שהוא מסית להביא קץ על השלטון הרוסי...

משבאו השוטרים לעצור את הצדיק, היה זה בערב חג הסוכות, השתדלו אפוא עסקני החצר והצליחו לדחות את מעצר רבם עד לאחר החג. ביתניים נטלו עמאם לערבון כמה חפצים יקרים, ביניהם כתיב יד קודש מרבינו בעל-שם-טוב הקדוש, שירש המגיד מבית אבות. הצטער אותו צדיק צער רב על הכתבים האלו שנלקחו ממנו, ניכר היה כי הדבר מפריע לו יותר מכל הצרה שבאה עליו, משראו כן, עשו אפוא עסקנים מקורבים למלכות השתדלות מרובה והם הוחזרו אל מעון קדשו של המגיד.

לאחר החג באו ועצרו את המגיד לכלא הסובייטי. ואולם, על מנת להפריע לחסידים בהשתדלותם לשחרורו, כפי שעשו בעבר בחצרות אחרות, כבר למדו השלטונות לקח, והחליטו שלא לגלות את מקום מצורו, באיזה כלא הוא.

ובחצר הקדוש טריסק טאניה ואניה, חסידים התהלכו בפנים נפולות, מהם ששפכו צקון לחשם בתפילה לה' שיחליץ את הצדיק ממצוקתו הנוראה, מהם שקבלו על עצמם קבלות טובות לזכותו, היו גם שיצאו על פני ערי המבצר, לנסות לגלות ולו קצה חונו השערה על מקום הימצאו של רבם הגדול והנערץ.

לא רק בטריסק רבתה הדאגה, כי גם בכל תפוצות ישראל, בכל מקום אשר דבר מעצר הצדיק - מצדיקי הדור - מגיע אבל גדול ליהודים, צור ובכי ומספר. יהודים מתקללים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מנסים לעשות ככל האפשר לקרוע את רוע הגזירה.

בוקר אחד, קמה הרבנית הצדקנית ע"ה, זוגתו של המגיד, משנתה, ותפעם רוחה. מיד קמה ויצאה לטפס לחסידים הדואגים, כי חלום חלמה, כי בעלה הגדול והקדוש נמצא בכלא

כבר מקדמת דנא הייתה שעת חליצת התפילין לשעה אחת של קורת רוח בבית הכנסת של העירייה, שעה שבה החדשות פורחות באוויר, וגורמות לדיונים 'רציניים' ולעתים אף לזיכוכים קולניים העולים ויורדים בהתאם לתנועת הרצועה הסוכבת את בית התפילין. זו כי יקלע למקום כסבור היה כי מדובר באסיפת חירום רבת משמעות שעלולה לחרוץ גורלה של מדינה שלימה. הפעם היה הוויכוח סוער עד לשמים ורודו עד לעפר. ברוח המחלוקת שנתגלעה בין חצרות הקדוש סאדיגורה וטריסק, התווכחו שני צעירים משני החצרות, וכמנהג חסידים-שוטים עסק הדיון באיזה רבי גדול יותר, עד שיצאה תקלה מתחת ידיהם, כנהוג בוויכוחים כגון אלו.

תוך כדי חילופי דברים של בוז ועלבון במלאכי אלוקים, הזדעק אחד מהם בלהט שיצא מכלל שליטה, כשידו אוחזת ברצועות התפילין הקדושים: "הריני נשבע בנקיטת חפץ זה, כי רבי הקדוש המגיד מטריסק לא נופל בגדולתו מאומה מרוב אשר בסאדיגורה!..."

רק כעבור שעה קלה קלט אותו 'חסיד', כי רוח טטות עברה בו כאשר נשבע על דבר שכה רחוק מידיעתו וכה נשגב מבניתו, שכן מי הוא שיבין במעלות קדושים וטהורים. "תכונן עברתי על עווג חמור של שבועת שקר" - הזדעזע האיש והתחרט קשות. אובד עצות וסעור-נפש ארז את חפציו ועשה את דרכו אל רבי הרה"ק רבי אברהם - המגיד הקדוש מטריסק, לבקש תיקון לנפשו.

כאשר שמע את דבר הדיון והשבועה, ויחד המגיד חרדה גדולה. הוא הסביר לאותו צעיר: "אכן במידת האהבה שווים אנו במדרגה, הצדיק מסאדיגורה ואני, אולם במידת היראה גדול הוא יותר. לאחר הסביר שבער עליו בעת שהלעילו עליו בפני השלטון ונגזר עליו לשבת בכלא נורא, ובאותו זמן שישב מאחורי סורג ובריח בתנאים קשים עד מאד, עבד את קונו מיראה ועלה מעלות רמות ביותר במידה זו."

עבור זמן מה נפל דבר בישראל.

אשר בעיר סלאוויטא. על אתר יצאו החסידים לסלאוויטא, חדורי מעש. לאחר שאכן נודע הדבר כי אכן רבם אסור שם, עשו כל השתדלות אפשרית, ולאחר מאמצים כבירים הצליחו בחסדי ה' לשחררו ולהצילו מני שחת. השמחה הרקיעה שחקים, ואנחת רווחה נשמעה מפי כלל ישראל, כי צדיק מצרה נלחץ.

מששב המגיד לביתו אשר בטריסק אמר למקורביו: "כל זאת בא אלי, לאחר שאותו חסיד נשבע כי שווה אני בגדולתי להרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה, על כן נגזר עלי לעבור גם כן את סבלו של הכלא הסובייטי, לעבוד את ה' מיראה, וכך להגיע אל המדרגה הרוממה ביראה, כמוהו."

אותו צדיק, הרה"ק רבי אברהם מטריסק, שהיה אחד משמונת בניו הקדושים של הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל, בנו של הרה"ק רבי מנחם נחום המגיד מטשערנאביל - בעל 'מאור עינים' ותלמידו של רבינו בעל-שם-טוב הקדוש, נולד בשנת תקס"ו ונתגדל ונתקדש על ברכי אביו הגדול לתורה ולעבודת ה' בדרך החסידות, ובהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית ע"ה, בתו של הרה"ק רבי יעקב ארי' מקאוולא - בנו של הרה"ק רבי מרדכי מעשכיז.

שימש ב'מגידות' העיר טריסק, ולאחר הסתלקותו של אביו התלקטו סביבו חסידים רבים עד שהפכה ביתו לבית וועד לחכמים, חסידים לאנשי מעשה, והוא עומד עליהם להאציל מהודו עליהם, ללמדם כיצד לעבוד את ה' בחילו ורחימו, וביחודא שלים, לאוקמא שכינתא מעפרא.

ביום ב' בתמוז תרמ"ט השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה, והוא נטמן בבית העלמין שבפאתי עירו טריסק. דברי תורתו על פי דרך החסידות המסורה מפי אבותיו לבית טשערנאביל הלא הם כתובים על ספרו הקדוש 'מגן אברהם', שהיה לאחד מספרי היסוד שבחסידות ובה הוגים שוחרי דעת עד עצם היום הזה. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אכ"ר.

עטרות של שבליים

פלאות ופרפראות

♦ הרב משה רייטמן ♦

זכות אבות - אימתי מועילה?

וַיִּקַּח קִרְחָן בֶּן יִצְחָק בֶּן יִצְחָק בֶּן יִצְחָק בֶּן יִצְחָק בֶּן יִצְחָק (טז, א).

אותו סיפור - בשינויים קלים - סיפר הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב ה"ד (קדושת ציון, פרשת פנחס), בשם אביו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב, חתן רבינו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב. רבי שלמה סיפר על חותנו - זקנו מר"ן מראפשיץ: "אשר בימי עלומי, בעת נשא לבו אותו לחסות תחת צל קודש הקדשים הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל, וכיתת את רגליו וילך מעיר לעיר הלך ונסוע לליזענסק, ובכל מקום עברו היה פונה לבית המדרש של החסידים. ויהי בדרך ויפגעו בו חבורת חסידים ההולכים לקבל פני רבם והתחבר להם, והיה כאשר נודע להם שהוא בן הגאבד"ק לינסק (הרה"ק רבי מנחם מענדיל מלינסק זי"ע), ונכד הגאון ר' יצחקל האמבורגער (הגה"ק רבי יצחק הלוי הורוויץ זי"ע אבד"ק אה"י), ולמעלה בקודש מגזע תרשישים, ואמר לו: 'לשוא כל עמלך חבוננו, כי הרבי אמר, כי מיוחס אי אפשר לו להיות חסיד, לכן הטוב הוא שתשוב לביתך'. אבל הוא לא פנה אל דבריהם, אך בקרב לבו היה דואג ומתאנח על גורלו אשר הוא נדחה מעל עדת החסידים.

"הומשיך דרכו לבוא להיכל קדשו של הרבי רבי אלימלך זצ"ל, ובדרכו על מפתן הבית פרץ בבכי רב ויתעלף, והיה כאשר שב רוחו שאלו הרבי שלום, ויקרב ויאמר 'מה פשעי זמה חטאתי שנולדתי אצל הרבנית מלינסק? הכי שאלו אותי, אם היו שואלני אותי ברור לי כשמש שהייתי בוחר להיות נולד אצל איזו יציערקה - היינו האשה היושבת בשוק למכור סחורתה - כדי שאוכל להיות חסיד והייתי מוותר על כל היחוס, ולמה זה איגער לבלתי הקרב בדרך הקודש הזה דרך החסידות? והרבי ר' אלימלך התפלא על דבריו ושאלהו מאי האי דקמן, ויאמר, כי אמרו לי משמיע דמר דמיוחס אי אפשר לו להיות חסיד, ויאמר לו הרבי רבי אלימלך: 'אברוך לא נאמרו לך הדברים כהווייתו, כי לא כך אמרתי שאי אפשר למיוחס להיות חסיד, רק שקשה על המיוחס להיות חסיד, אבל המיוחס אשר חפץ וחושק לדרך הקדוש הזה, אדרבה זכות אבותיו מסייעתו לעלות בה ד' במדרגות גבוהות ורמות'. ופירש אז בטעם הזה את דברי רש"י ז"ל ריש פרשת קרח ב'ן יצחק בן קהת בן לוי - ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, והיכן נזכר שמו, בהתייחסם על הדוכן...".

וברש"י: "ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם וכו', היכן נזכר שמו על קרח בהתייחסם על הדוכן? וכו'.

בזמירות "לעטר פתורא" (דזיקוב), בקונטרס "מראש צורים" מובא הסיפור דלהלן:

"אין רצוני לקבל תלמידים מיוחסים" - קרא הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק לעבר האברך הצעיר בן של קדושים, אשר בא לחסות בצל כנפיו ולא רצה דברו לשלום. אלא שהאברך שפיקח היה, לא הרפה ממנו, וישא קולו ויבר, ואף השכיב את עצמו על הארץ בפישוט ידים ורגלים, כשהוא מתחנן על נפשו: "וכי מה אשם אני כי נולדתי לאמי המיוחסת!?!..."

לשמע הדברים היוצאים מן הלב אורו פני הצדיק, והוא צירף את הצעיר לחבר תלמידיו המובהכים, עד כי גדל והיה ליחיד בדורו בחכמת אלקים, הוא מרן רבינו הק' מראפשיץ.

באותה שעה פתח הצדיק ואמר את הדברים שהובאו בספרו הקדוש נועם אלימלך (בפרשתנו):

"...ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי (במדרס טז, א), פירש רש"י: 'ולא הזכיר בן יעקב שביקש כו', והיכן נזכר שמו על קרח בהתייחסם על הדוכן, ויש לדקדק על קושיות רש"י ז"ל והיכן כו', מה היה קשה אם לא היה נזכר שמו בשום מקום. ויש לפרש, שרש"י ז"ל כיון בקושייתו להורות לנו דבר גדול, כי היה קשה לרש"י בהפסוק מה לנו ליחוס? בן יצחק' כו', אלא פירושו הוא, שלקח את היחוס הזאת למחלוקתו וחלק עליהם מחמת יחוסו, ולא זכר את יחוסו של יעקב במחלוקתו שביקש כו'. ושורש הדבר, שזכות אבות הוא דבר גדול ועומדת לו לאדם בשעה שהוא רוצה לעבוד את ה' שיהיה לו סייענא מן השמים לעשות המצוה בשלימות, וזאת אינו אלא כשלא לקח מעלת היחוס לצד אחר, אזי בודאי עומדת לו לעבודת הבורא. וזה שפירש רש"י 'ולא הזכיר בן יעקב', וכיון שלא נזכר שמו על המחלוקת אזי בודאי שזכר שמו לעבודת הבורא, והיכן נזכר שמו ומפרש שזכר שמו על הדוכן, והבן".